

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) เพื่อศึกษาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยวิกฤตในภาคใต้ของประเทศไทย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนัก 1 ปีขึ้นไปในโรงพยาบาลศูนย์ 5 แห่ง และ โรงพยาบาลทั่วไป 10 แห่ง สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งมีจำนวนพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนัก 1 ปีขึ้นไปทั้งหมด 280 ราย

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรคำนวณของยามานะ (Yamane, 1970 อ้างตาม ประคอง, 2542) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้จำนวนตัวอย่างคือพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนัก 1 ปีขึ้นไป 165 ราย สูตรที่ใช้ คือ

$$n = N / (1 + Ne^2)$$

โดยที่ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ ขนาดของประชากร

e คือ ความคลาดเคลื่อน (ของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากตัวอย่างประชากร)

เท่าที่จะยอมรับได้

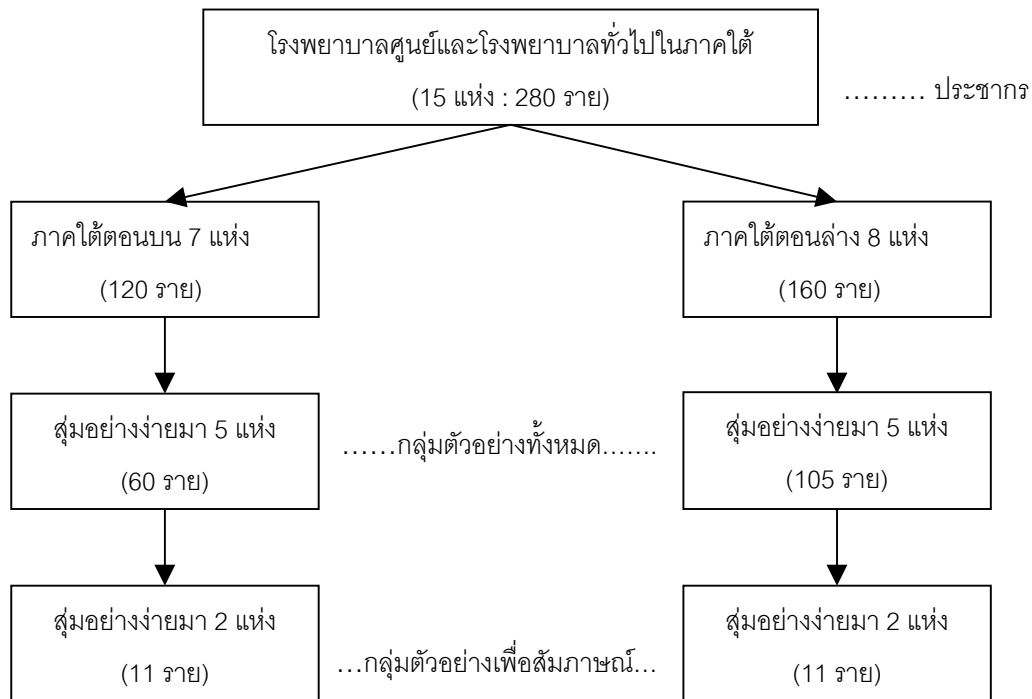
แทนค่าสูตร $N = 280$ ราย

$$e = .05$$

จากสูตรหา $n = 280 / (1 + (280 \times .05^2)) = 165$ ราย

ขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดย ขั้นที่ 1 จำแนกโรงพยาบาลทั้ง 15 แห่งตามเขตที่ตั้งคือภาคใต้ตอนบน 7 แห่ง และภาคใต้ตอนล่าง 8 แห่ง ขั้นที่ 2 สุ่มโรงพยาบาลของแต่ละเขตมาจำนวนเท่าๆกัน ด้วยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากแบบไม่คืนที่จนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบ 165 ราย (ใช้โรงพยาบาลเขตละ 5 แห่ง) และพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนัก 1 ปีขึ้นไปของโรงพยาบาลที่จับฉลากได้ซึ่งมีจำนวน 165 รายนำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ในการตอบแบบสอบถามได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ 156 ราย คิดเป็นร้อยละ 95) สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อการสัมภาษณ์จะได้จากการสุ่มอย่างง่ายโรงพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (simple random sampling) โดยวิธีจับฉลากแบบไม่คืนที่เขตละ 2 แห่ง (ใช้อัตราส่วน 1:2) ได้โรงพยาบาล 4 แห่ง และ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนดแห่งละ 4-6 ราย จำนวน 22 ราย โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

1. พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนัก 1-5 ปี โรงพยาบาลละ 2 ราย
2. พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนัก 5 ปีขึ้นไป-10 ปี โรงพยาบาลละ 1-2 ราย
3. พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยหนัก 10 ปีขึ้นไป โรงพยาบาลละ 1-2 ราย

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษา เอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถาม มี 3 ส่วน ชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์การทำงานใน ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ ตำแหน่งในปัจจุบัน ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการ ดูแลผู้ป่วยวิกฤต ประวัติการศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมและการดูแลผู้ป่วยวิกฤต การประชุมหรืออบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับจริยธรรมและการดูแลผู้ป่วยวิกฤต ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 14 ข้อ เป็นคำถามแบบเลือกตอบและเติมคำ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยวิกฤตที่พยาบาลประสบในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ เป็นคำถามแบบเลือกตอบโดยครอบคลุม ความถี่ของการตัดสินใจเชิงจริยธรรม การปฏิบัติตาม กระบวนการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ผลกระทบ ปัญหาและอุปสรรค และความต้องการ ความช่วยเหลือในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยวิกฤต

ลักษณะคำตอบเป็น สเกลอันดับ (ordinal scale) 4 อันดับ ดังนี้
คำถามเกี่ยวกับความถี่ให้คะแนนดังต่อไปนี้

- (0) ไม่เคย หมายถึง ไม่เคยมีส่วนร่วม/ปฏิบัติ ของการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในรอบ 1 ปี
- (1) นานๆครั้ง หมายถึง มีส่วนร่วม/ปฏิบัติน้อยกว่าหรือเท่ากับ 35% ของการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในรอบ 1 ปี
- (2) บางครั้ง หมายถึง มีส่วนร่วม/ปฏิบัติมากกว่า 35% - 70% ของการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในรอบ 1 ปี
- (3) บ่อยครั้ง หมายถึง มีส่วนร่วม/ปฏิบัติมากกว่า 70% ของการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในรอบ 1 ปี

การแบ่งช่วงเปอร์เซ็นต์ใช้วิธีการหาอันตรายภาคชั้นโดยใช้ค่าพิสัย (เพชฌน้อย, ศิริพร และ ทศนีย์, 2539) โดยคำนวณจาก ค่าสูงสุด-ค่าต่ำสุด แล้วเอาผลลัพธ์ที่ได้มาแบ่งเป็น 3 ช่วงเท่าๆกัน

คำถามเกี่ยวกับผลกระทบ ปัญหา/อุปสรรคและความต้องการความช่วยเหลือให้คะแนนดังต่อไปนี้

- (0) หมายถึง ไม่กระทบ/ไม่ประสบ/ไม่ต้องการ
- (1) หมายถึง กระทบ/ประสบ/ต้องการน้อย
- (2) หมายถึง กระทบ/ประสบ/ต้องการปานกลาง
- (3) หมายถึง กระทบ/ประสบ/ต้องการมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยวิกฤต จากสถานการณ์ที่กำหนดจำนวน 3 สถานการณ์ ประกอบด้วย

สถานการณ์ที่ 1 การยึดชีวิตกับการหยุดความทุกข์ทรมาน

สถานการณ์ที่ 2 จะบอกความจริงดีไหม

สถานการณ์ที่ 3 จะทำตามใครดี

โดยในแต่ละสถานการณ์ประกอบด้วยข้อคำถามหลัก 1 ข้อ เป็นคำถามแบบเลือกตอบและเติมคำ ซึ่งประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ การตัดสินใจเชิงจริยธรรมจากสถานการณ์ที่กำหนด และเหตุผล/หลักการที่ใช้ในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม

ลักษณะคำตอบเป็น สเกลอันดับ (ordinal scale) 4 อันดับ ดังนี้

- (0) หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- (1) หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- (2) หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- (3) หมายถึง เห็นด้วยมาก

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยวิกฤตในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมการตัดสินใจ/มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หลักการที่ใช้ ปัญหาและอุปสรรค และความต้องการความช่วยเหลือในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยวิกฤต

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity)

ผู้วิจัยนำแบบเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจเชิงจริยธรรมที่สร้างขึ้น ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นอาจารย์พยาบาลที่มีความรู้ ความชำนาญทางด้านจริยธรรมและการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นผู้วิจัยได้นำเครื่องมือดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขกับอาจารย์ที่ปรึกษาตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปหาความเที่ยงของแบบสอบถาม

การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเชิงจริยธรรมที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 ราย แล้วนำคะแนนที่ได้ในแบบสอบถามไปหาความเที่ยง โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยง 0.90-0.96 ยกเว้นข้อ 22 ได้ค่าความเที่ยง 0.61

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ชั้นเตรียมการ

1.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่เป็นแหล่งข้อมูล เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยและขอความร่วมมือในการทำวิจัย

1.2 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ถึงหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลที่เป็นแหล่งข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล แนะนำตัว แจ้งวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย คุณสมบัติกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล และ ขอความร่วมมือในการทำวิจัย

2. ชั้นดำเนินการ

2.1 ผู้วิจัยติดต่อกับผู้ประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย คุณสมบัติกลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

2.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อส่งต่อไปยังผู้ประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล และดำเนินการส่งต่อไปยังกลุ่มตัวอย่างต่อไป พร้อมทั้งแนบตัวอย่างการตอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 1 ชุดแก่ผู้ประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนส่งคืนผู้วิจัย โดยให้ระยะเวลากลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม 2 สัปดาห์

2.3 ผู้วิจัยติดต่อกับผู้ประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลของโรงพยาบาลที่เป็นแหล่งสัมภาษณ์เพื่อชี้แจงคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการสัมภาษณ์และนัดวันทำการสัมภาษณ์

2.4 สำหรับกลุ่มที่สัมภาษณ์ในวันสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบกับหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล และหัวหน้าหอผู้ป่วย บอกวัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา และการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง

2.5 ผู้วิจัยพบกับพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ โดยแนะนำตัว สร้างสัมพันธภาพ บอกวัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล (ภาคผนวก ข) โดยในการพิทักษ์สิทธิผู้วิจัยได้อธิบายให้ทราบถึงวิธีการสัมภาษณ์ เวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ขณะสัมภาษณ์จะขอบันทึกเทปเพื่อความถูกต้องในการบันทึกข้อมูล ซึ่งเทปบันทึกการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ และลบทิ้งเมื่อการศึกษาสิ้นสุดลง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำเสนอในภาพรวม ไม่ระบุชื่อผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและไม่ให้เกิดความเสียหายใดๆต่อผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย หากผู้ให้ข้อมูลยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัยก็ให้ตกลงด้วยวาจา

2.6 สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลตามแบบสัมภาษณ์ โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละ 30-45 นาที

2.7 หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการแปลผลข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์นำข้อมูลที่บันทึกเทปมาถอดเป็นข้อความเชิงบรรยาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลนำมาแจกแจงความถี่ และคำนวณหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับความถี่ กระบวนการตัดสินใจ ผลกระทบ ปัญหาและอุปสรรค และความ ต้องการความช่วยเหลือในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา นำมาแจกแจงความถี่ คำนวณหาค่าร้อยละ สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา
3. ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจ หลักการและเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมจากสถานการณ์ นำมาแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ